

J.B.

2014
P2701
4000

10524

DĚS ZE SMOTY

Ladislav Klíma

Již deset měsíců tál sir Hacelsson světem, aniž našel místo, jež by si mohl zvolit k stálému pobytu. Pouť jeho započala krátce po smrti jeho matky, jež chtě svého rok po smrti jeho následovala. Necelých pětadvaceti let bylo tenkrát siru Hacelssonovi. Až dosud plynul život jeho v nejprísnejší kázni a spoutanosti, byl peklem ducha jako byl právě jeho. Rázem - vlivem více příznivých okolností - stal se zcela svobodným a zcela neodvislým. Rychle se rozhodnul, že nechá všeho, co dosud byl nucen činit pro "sociální svou kariéru", že se bude věnovat jen tomu, čím vskutku byl: nerozloučiv se s lidmi, s nimiž byl dosud nucen žít, vydal se do světa zcela na neurčito, aby volné poletování nahradilo mu dosavadní uvěznění, - aby přišel k sobě prudkou reakcí: ale sotva měsíc putoval kváliputování: jeho snivé, světu vždy cizí povaze, bylo cestování, t.j. žití ve světě a aktivitě pojednou nepřiměřené. Vrátil se k svému snu, který jej od dětství obletoval: najít si místočko zcela mu milé, odpovídající jeho nejvnitřnějším snům - a tam nerušeně a klidně žít jen v sobě. Hledal dva měsíce - nenašel. Z nouze rozhodl se pro horskou vísku, jež se mu zdála být z všeho nejvhodnější: sotva měsíc tam zůstal - měsíc hledal dále - a zase se nakrátko usadil a zas hledal a hledal... A nehledal pouze místo - to bylo mu jen symbolem - hledal sebe sama. A nemoha nalézt byl stále nespokojenější a nejistější a svět se mu hnusil... Posléze se rozhodl plavit se mořem a na nějakém vhodném ostrově zakotvit, neboť měl nejenom slabost, ale i vůli a statečnost a vysokého ducha.

Vysokého ducha vede však vždy Osud.

Moře bylo rozbouřené, když parník, na němž se plavil, ztroskotal na širém moři. Všichni cestující, kapitána i posádku pohltily vlny. Jediný sir Hacensson zachytiv se v posledním okamžiku dlouhého prkna, po hodinovém zmítání, byl vyvržen polomrtvý na písčité břeh osamělého ostrůvku v severním moři. Kdyby jej vlny vyhodily jen o několik metrů dále, byl by se roztrávil o strmé skály.

Ostrov byl pustý, neobydlený. Tam žil náš trosečník v naprosté odloučenosti. Jen skály a stromy byly mu tichými společníky... Mezi skalisky našel jeskyni, vchod do ní zatarasil dveřmi, jež byl зробil z tenkých, pruty pevně svázaných stromů. A počal se věnovat jen myšlení. Měl úspěchy a byl prvé dny spokojen. Čas trávil většinou ve své jeskyni, dílem i na procházkách. - Ale pak - téměř nepozorovaně, počalo se v něm něco hýbat, zdvihat, klubat na světlo - jakási divný nepokoj a rozčilení... konečně si to uvědomil - a cítil temně, že jsou to počátky něčeho velmi hrozivého. Analyzoval to a shledal, že jsou to počátky jedné z nejpršíšernějších věcí - děsu ze samoty... Jeho myšlení bylo tím ohromeno. Stále víc rostla v jeho duši ta nestvůra - zpola pocit metafyzické pustoty a zpola strach před něčím neznámým - roztahovala svá chapadla přese vše, - až ovládla celou duši. Myšlení, které jediný bylo by jí mohlo čelit, nemohlo se konečně hnout v dusivém permaentním strachu. Ani usilovná fyzická činnost nemohla od něho osvobodit. Lekal se při každém šustotu, který sám způsobil, věci braly na se vzeřzení oblud, jeskyně plnila jej hrůzou. Prchal z ní - ale stejný děs vanul na něho z pouště, moře a oblohy, z mrtvé země, stromů - kostlivců, z hrobového ticha nyní na

ostrově vládnoucího a hnal jej zase nazpět do skalní díry. Sny jeho byly horší než bdění. Kdyby byl zde měl jediného člověka, byť by to byl i nejzvrhlejší zlosyn! Nebo psa aspoň - nebo ptáka v kleci! ...

"Sešlím nutně co nevidět!" děl si konečně, "nebudu-li odtud vysvobozen. Ale to se nestane - teď teprve rozumím té příšerné hře osudu se mnou! Ano, takový konec mně přisoudil: zahynout následkem toho, co bylo mou zálibou, co mne po celý život hubilo: čím kdo zachází, tím i schází! Co jsem miloval, o čemnil, stane se nyní mým katem. Ach nedávno ještě jsem myslel, že zvítězím, že osud je mi přízniv - teď teprve vidím, že to byl klam. Chtěl jsem zde v samotě myšlením najít vše. Byl bych mohl zvítězit, využít daru osudu, kdybych přišel dřív, - ale přišel jsem pozdě. Zavinil jsem to celou svou celoživotní slabostí: jaká tragika. Kdybych si nebyl na společnost tak zvyknul, kdyby má duše nebyla v ní a x blížícím se stářím tak ochabla a zvodnatěla - nebyl tento pocit ve mně mohl zapustit takové kořeny. Víím, že ještě před deseti lety byl bych býval něčemu podobnému nepřístupným - tenkrát jsem byl ještě hrdý a tvrdý. Podobné city jsou vždy jen zdechlinožravé... Osud čekal až budu dostatečně shnilý... Trestá pekelně slabé, k dobrému vede jen silné..."

Avšak slunce stoupalé, sněhy roztály, zazelenaly se stromy a země, ptáci se rozpěli - a stav našeho mořského životního trosečníka se zlepšoval. Nutnost nové intenzivní činnosti působila též léčivě. Dokud slunce stoupalo, stoupalo též jeho zdraví - třeba hrůza ze samoty nikdy jej zcela neopustila.

Ale když léto přerkočilo svůj zenit, počala jeho duše zase černat. S hrůzou myslil na zimu, ač se byl fysicky proti ní obr-

nil daleko lépe než minule... Kdybyx loď nějaká objevila se na obzoru!

Jen jednou kdysi spatřil jednu - ale ta se menšila, menšila, zmizela.

Kol zimního slunovratu ležel jedné noci na svém loži z mechu. Slabé světlo ze svítílny naplněné pracně nastřádaným tukem různých zvířat osvětlovalo jeho tvář, na smrt vyhublou, s dlouhými, zcela sešedivělými vlasy jako vatou zahalenou. Zapraskal-li oheň v kamnech, prudce sebou vždy škubl. Jeho zdětinělé oči neopouště výraz ustavičného děsu. A náhle jej napadlo: "Co kdyby teď tak pojednou se ozvaly tři hromové údery na dveře? Jaké příšerné leknutí by to muselo být, jaká nekonečná hrůza by mne zachvátila - po sedmáctiměsíčním pobytu zde - zde - zde zcela náhle tři hromové údery na dveře - -"

A taková hrůza jej přepadla z této představy, že vykřikl a zaryl se tvář do mechu.

"Proč je ta představa tak děsná?" tážal se. "Vždyť po ničem víc netoužím, než aby člověk zaklepal na mé dveře. Ale - zaklepal by řádný člověk takovým způsobem? Ne, nebyl by to Evropan - byl by to kanibal některého blízkého ostrova... Anebo - strašidlo - -"

Nový nával hrůzy jím zalomcoval.

Snažil se od té chvíle na věc nemyslet, zapuzoval zoufale každou strašlivou představu celý následující den. Ale v noci, když zase na svém loži, nemoha usnout, kouřil, zapomněl jednu chvíli na ostražitost, představil si živě tři náhlé hromové údery - hrůza jej zachvátila ještě větší než dříve - - a

-- Buch! buch! buch! zahřmělo na dveře - ne pěstma - spíše jako sekerou.

Jeho vědomí skoro zmizelo... Když se zase vracelo, zavzlykal... "Bože můj - byl-li to osvoboditel - já mu neotevřel..."

Ale ještě teď neodhodlal bych se k tomu, i kdybych se mohl pohnout... Ani hlesu není schopno mé ztuhlé hrdlo... Kdyby tak poznavu - " V zoufalství zaryl se opět do svého lože... -

Následující poledne, když si vařil, cítil, že je mu náhle tak podivně - jako by se něco blížilo tiše, jako tygr se blíží ke své oběti... Blíž a blíže to šlo, rostla tajemná hrůza - rostla - a náhle -

Buch! buch! buch! zadunělo mrtvým tichem. Bylo poledne. Po krátkém zapotácení uchopil sekeru, odsunul dveře. Nikdo venku nebyl. Páda kol byla rovná a holá, hladká a vysoká bylaskála, k jejímu oběhnutí bylo by bývalo třeba aspoň dvou minut, i kdyby byl býval běžící běžel jako gazela... "Strašidlo... Ne - jen halucinace. Ale není to - totéž? Není ta halucinace tak strašná, že může okamžitě usmrtit? Raději kanibal než taková halucinace... Hu - zde bude můj konec - - - "

V noci začlo se něco hrozného tygřím krokem znovu k němu plížit - zase tři třeskuté údery. A okénkem ve dveřích spatřil sir Hacensson hned poté děsnou hlavu, zpola lidskou, zpola konskou. Pozbyl vědomí. X

Když ho zase nabyl, byl - šílený... Ale ne zcela. Kdyby měl čtyři nohy, řekli bychom, že třemi stál v šílenství, jednou ve zdravém rozumu. Měl chvíle, kdy rozum převládal, - ač ve chvílích, kdy převahu měla pomatenost, neopouštěl jej temný pocit, že je pomateností. Vítězství rozumu nebylo vyloučeno, kdyby - rychle byla přišla spása od lidí.

Nový ten stav měl blahodárný vliv: po celý týden nic nezabušilo na jeho dveře.

Druhého dne, když se úplně setmělo, byl zase ve své jeskyni a v náladě světlej-

ší. Po celé odpoledne nevyšel ven. Ležel, už ani kouření čas nezabíjeje, ne na loži, na holé skále... A tyto myšlenky táhly mu hlavou:

"Teď už - co nevidět nastane konec... Šťastný - každý konec je a není šťastný. Dnes v noci jsem snil, že jsem navštívil mrtvou svou matku v čarokrásném paláci - jak mne uvítala a blahopřála k propuštění z blázince... Ano - dnes to přijde! Dnes to přijde, to, co bouchá, až sem do jeskyně a odnese mne to... Brzo - co nevidět - zdá se mně, že už to je za dveřmi... Co to stále píská a hučí? ... Pekelná příšera jistě, která vystoupila na zem, - aby mne stáhla pod zem. Ma - blíží se to - plíží se to jako dříve - jak hrozné je to vysvobození - ne - ne - musím se bránit... O - vstříc musím jít nebezpečí - ano - teď rozumím: když něco na mé dveře zabuší - musí to být cosi. Samo od sebe ty zvuky nepovstanou - něco musí zabušit, co, musím vidět. Budu-li před tím zabušením venku, buď to strašidlo uvidím a rozpoltím mu hlavu - anebo - vůbec se nezjeví a s hanbou odtáhne. Ano - okamžitě musím ven!"

Vyběhl se sekerou. Srpek měsíce osvěcoval sněh. Byl neobvykle silný mráz a on oblečen jen do pytle, peřím nevystlaného... - A slyšel teď něco jako kroky. Spatřil lidskou postavu, - blížící se, rostoucí... Šla tak divně, potácivě... Byla ohromná, - jako velký lev na zadních nohách kráčející... A hromu podobné mručení přicházelo od ní... Sir Hacensson - zachvácen náhlou hrůzou, dal se na útěk k moři.

- Buch, buch, buch! zaslechl za sebou třeskutě. - Svalil se na pobřežní písek. Šílenství drželo jej plně. "Přijde sem? Mám skočit do moře? Jde? - Nejde... On je černý, tam na druhém konci ostrova - je něco zlatě

rodého... Vyhazuje to jiskry, hučí to, - rozumím teď! To je díra do pekla, která to strašidlo vyvrhla, aby mne přineslo... Nepodařilo se mu to... Zde nemá moc nade mnou... Zabouchalo - musí se klidit. Jsem vysvobozen - dnes už nepřijde, mou statečností zmáten, nepřijde ~~xixxxx~~ jistě nikdy už, zato lidé, ti mne vysvobodí - a já mezi nimi, utrpením zdokonalen, vykonám největší věci, zvráním celou lidskou kulturu. Domů - dnes poprvé budu klidně spát!... Ale mám přece jen strach vrátit se... Ale mohu zde zůstat? Zmrz bych do rána - - "

Vstoupil do své jeskyně. Bylo tam to strašidlo... ohromný muž, obličej černým voussem a vlasem pokrytý, nos orangutana, černé, jiskřivé oči... Ani si majetníka jeskyně nevšímal, sem tam se kolébajíc pojídalo hltavě jeho zásoby. Strašné leknutí - pak náhle myšlenka: "Musím ho zničit! Vyžere všechny mé potraviny - já zajdu hladem než přijde jaro. Ha! teď nutný boj - teď se musím ukázat mužem!"

A s řevem vrhl se na strašidlo. To zachytlo v posledním okamžiku jeho sekeru, Nelidskou silou mrštilo jím o zem, kleklo mu na prsa... Poslední největší erupce hrůzy - a náhle ticho.

Huňatý ohromný námořník bloudící již tři dny na pustém ostrově skláněl se nad sirem Hacenssonem...

"Co tu leží jako mrtvý?... "zasmušlal. "Je po něm!... Ale já ho nezabil... Co to - - co to? Náhle jsem vystřízlivěl... Teď se rozpomínám, co bylo předtím - teď teprve... Ano - kapitán, kluk starý, poslal nás na tento ostrov, abychom jej prošli, našli vodu. Každý z nás šel zvlášť - byla zima; já se ohříval runem - celý litr jsem vychlastal - ztratil smysl pro směr - bloudil tři

dny - viděl kouř a jiskry -zde z díry dveří vystupující, domáhal se marně přístupu, znovu se sem vracel - zase marně na dveře bušil - něco běželo z jeskyně pryč - - nebo se mně to jen zdálo? Je po něm. Co s ním? Ale to je zrovna dobře, že to tak přišlo. Kapitán, kluk starý, zpohlavkoval by mne jako koně, kdyby věděl, že jsem se tu ožral a včas nepřišel na loď.... Jistě na mne pískal a čeká na mne. Snad mne už i hledají. Teď se mohu vymluvit - řeknu, že jsem zastihl toho šedivce umírajícího a ošetřoval jej, - to je přece chvalitebné. Už jsem strážlivý... Ano - musím tě vzít s sebou, dobrodinče, aby se mně věřilo... Pojď, ať přijdeš aspoň po smrti ještě mezi lidi."